

NOVÁ ARCHEOLOGICKÁ ZJIŠTĚNÍ V PROSTORU VALDŠTEJNSKÉHO NÁMĚSTÍ

JARMILA ČIHÁKOVÁ

1. OKOLNOSTI VÝZKUMU

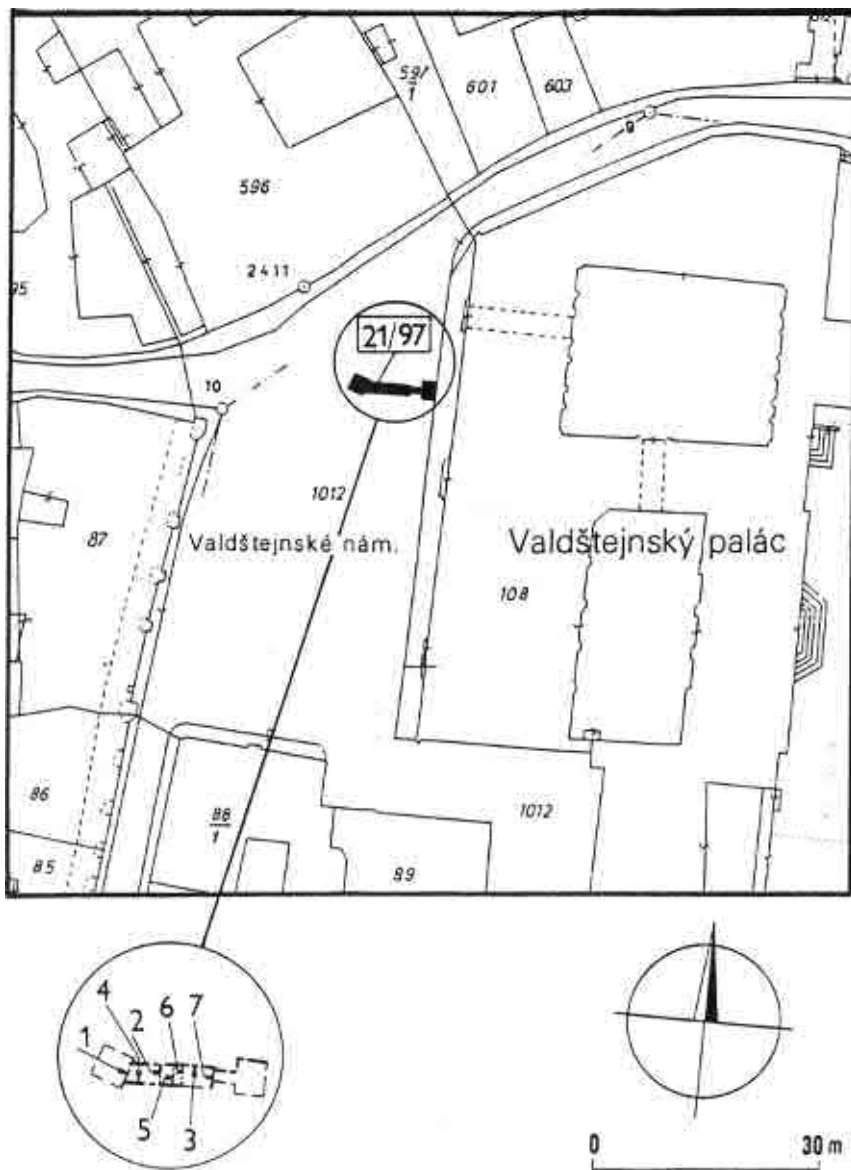
Referovaný výzkum byl drobnou akcí vykonanou na podzim roku 1997 v silně exponovaném místě před vstupem do budovy Senátu ČR a v podmínkách náročných dodržování bezpečnostních předpisů pro báňské stavby. Oba faktory měly zásadní vliv na rychlý postup stavby a potažmo i archeologického výzkumu. Jeho terénní část provedl RNDr. Jan Zavřel, jenž je také spoluautorem náleзовé zprávy o výzkumu (ČIHÁKOVÁ - ZAVŘEL 1998). Ve vstupní šachtě se podařilo získat kompletní řez nadloží i svrchními podložními polohami. Pokračování výzkumu ve štole bylo dáno rozměry raženého tunelu, dokumentací jeho severní stěny byl získán 8,5 m dlouhý výřez z nadloží. Výřez zůstal omezen na relativně mladší situace, zatímco spodní partie nadloží, v nichž jsou skryty informace z doby raně historické - ca z 9.-11. století, zůstaly pod dnem tunelu nedotčeny. Strop tunelu procházel situacemi vrcholně středověkými a raně novověkými.

Záchranný archeologický výzkum proběhl při havarijní opravě uliční vpusti na Valdštejnském náměstí na Malé Straně na části parkoviště bezprostředně před Valdštejnským palácem. Opravou bylo nově zbudováno kanalizační vedení od vpusti pod chodníkem před palácem k hlavní větvi kanalizace, probíhající uprostřed náměstí. Nejdříve byla ručně vykopána vstupní šachta uprostřed náměstí, dosahující až na potrubí hlavní větve. Po vysazení odbočky a zpětném částečném zasypání výkopu betonem byla tunelem ražena štola směrem k východu, k poškozené vpusti. V jejím místě byla v závěru prací vykopána druhá šachta, na rozdíl od první jen mělká.

Vstupní šachta uprostřed náměstí byla nejhlubším zásahem na lokalitě, neboť musela dosáhnout kanalizačního řádu v hloubce přes 5 m. Stěna vstupní šachty je dokumentována řezem 1. Ležaté spojení ke vpusti bylo vedeno v hloubce 3,5 m (na Z) - 2,2 m (na V), s řezy 2-7. Zatímco západní šachta zasáhla hluboko do podloží, ani tunel pro ležatou kanalizaci, ani východní šachta nedosáhly báze nadloží. Pod dnem výkopu pro tunel zůstalo neporušeno minimálně 1 m vysoké raně středověké souvrství.

Záchranný výzkum byl prováděn současně s průběhem stavby, čas pro archeologickou dokumentaci byl nejčastěji o poledních pauzách stavby. Cílem výzkumu

bylo postihnout informace, které by mohly doplnit obraz historie pražského podhradí, zejména pro dobu bez písemných pramenů. Vzhledem k báňskému charakteru prací nebylo ve štole možné zvolit jinou metodu, než metodu dokumentace svislých řezů po vytěžení každého tunelovaného úseku a jeho základním zajištění výdřevou. Materiál vytěžený stavbou byl probírán en bloc v kontejneru. Vzhledem

Obr. 1. Situace výzkumu na výřezu Mapy evidence nemovitosti 1: 1000.

k časovým lhůtám v silně exponovaném nástupním prostoru před Senátem Parlamentu ČR musela být stejně rychlá metoda použita i při výkopu vstupní šachty, v níž byla kubatura zeminy rozrušována sbíječkami a nálezy vybírány z kontejneru. Stavba poskytla časový prostor pro podrobnou dokumentaci svislých stěn včetně detailního ovzorkování. Malé množství předmětů nalezených vzorkováním není úměrné času a snaze na vzorkování řezů vynaloženým - je dokladem velmi malé antropogenní příměsi ve vrstvách spodní partie nadloží.

2. HISTORIE LOKALITY NA ZÁKLADĚ PÍSEMNÝCH PRAMENŮ

Dokumentovaný výkop byl situován v místě, na němž je dnes veřejné prostranství. Jeho rozsah však není původní z doby vysazení města, ale je výsledkem přestavby areálu Albrechtem z Valdštejna. Nelze rozhodnout, zda celý rozsah výzkumu zkoumal plochu, která do husitských válek náležela některému z menších domů na východní straně dnešního náměstí, nebo zda plocha výzkumu současně zasahuje bývalou obytnou zástavbu i veřejný prostor. Výpověď písemných pramenů na tuto otázku nedává odpověď.

Veřejné prostranství náleželo důležité městské ulici, směřující k jedné z hlavních bran raně gotického královského města, k bráně Písecké, již se od severovýchodu přicházelo do Nového Města pod Hradem Pražským. Ulice nebyla tak široká, jako dnešní náměstí, vzniklé rozšířením ulice na úkor obytné zástavby na počátku baroka. Nejstarší zmínky o čtyřech domech na ploše náměstí pocházejí z 15. století - z doby před požárem 1420, jen 1 z nich je zmíněn ve století 14. - v roce 1358 (VILÍMKOVÁ 1968, 3). Vzhledem k cesuře v gruntovních knihách Svatotomášské jurisdikce na dobu ca 150 let (mezi lety 1420-1570) není možná prostorová identifikace starších gotických objektů známých z písemných pramenů a jejich skloubení s následnou renesanční výstavbu. V renesanční době zde stály již jen dva domy, zakrývající celou polovinu průčelí výstavného renesančního Trčkovského paláce, jenž byl jádrem pozdějšího paláce Valdštejnského. Ihned po nabytí městišť, na nichž zamýšlel velkovévoda frýdlantský Albrecht z Valdštejna vystavět svou rezidenci, skoupil r. 1623 i oba drobné domy podél západního průčelí pozdějšího paláce, spadající do působnosti Svatotomášského postranního práva, a dal je zbourat (VILÍMKOVÁ 1968, 51).

3. GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ TERÉNNÍ SITUACE

Při sledování referované situace bylo pořízeno 7 vertikálních řezů, dokumentujících skladbu nadloží, reprezentovanou 52 vrstvami. Podrobné vrstvení stratigrafie i se slovní charakteristikou všech jednotlivých vrstev a s podrobnějším popisem nálezové situace je součástí nálezové zprávy o výzkumu (ČIHÁKOVÁ-ZAVŘEL 1998).

Grafické znázornění vztahů mezi jednotlivými vrstvami - stratigrafickými jednotkami v rámci výzkumu obsahuje diagram Stratigrafické schéma sondy. Je

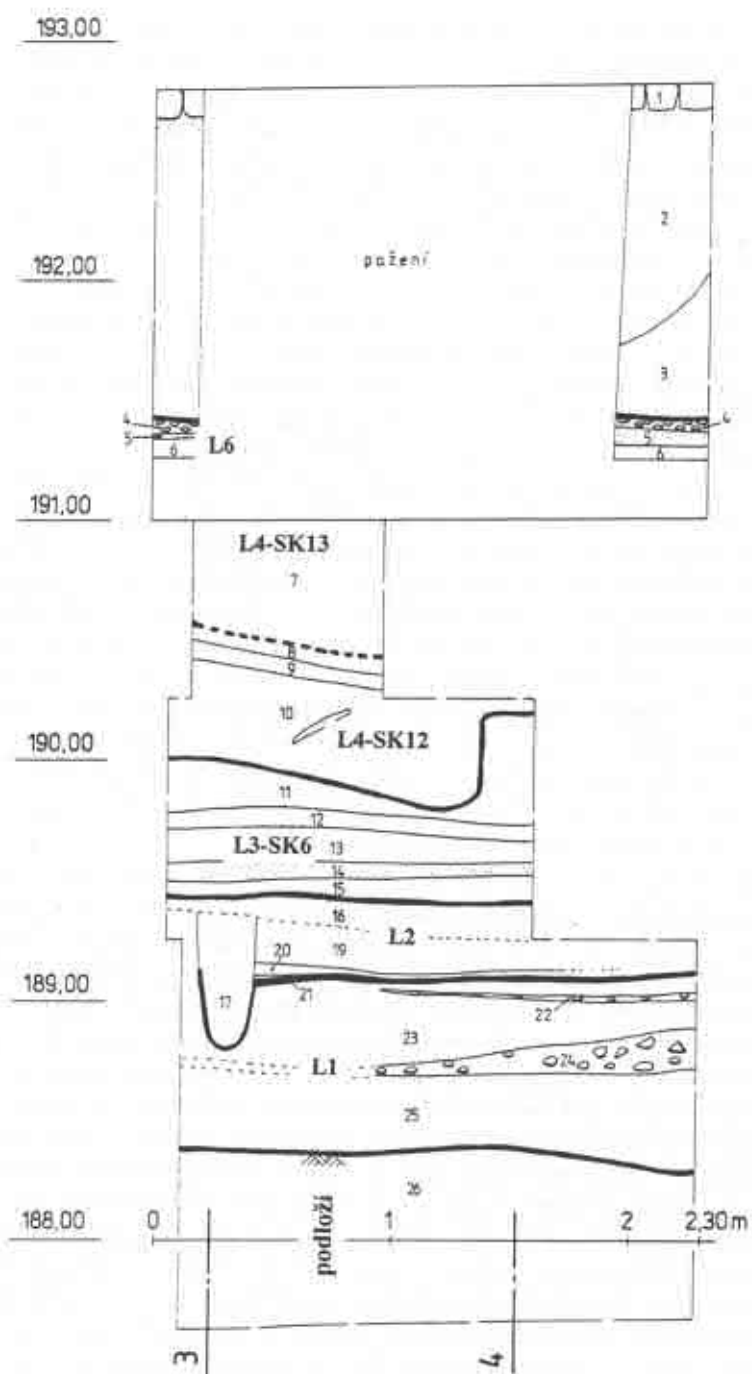
doplněn rejstříkem nálezů ("čísla sáčků"), kde ke každé vrstvě jsou uvedena čísla příslušných sáčků s nálezy a vzorky.

Interpretací Stratigrafického schématu je Vývojový diagram sondy, v němž je plynulý sled vrstev Stratigrafického schématu rozdělen do hierarchie určitých logických celků. Na nejnižší úrovni jsou tyto celky označeny jako Stratigrafické kroky SK 1—x. Reprezentují konkrétní zákroky, k nimž na zkoumané lokalitě došlo - vyhloubení objektu, jeho zasypaní, vytvoření terénního souvrství, planýrka, postavení zdi aj. Až na této interpretační úrovni, tj. v rámci stratigrafických kroků, jsou do schématu zapojeny stykové plochy - obrysy objektů a planýrky. Mají číslo stratigrafického kroku, i když nemají číslo stratigrafické jednotky. U vyhloubených objektů jsou obrys a doba zasypaní vyznačovány samostatnými SK jen v případech, že můžeme předpokládat výrazný odstup mezi dobou vyhloubení a zasypaní jámy (tento odstup např. chybí u vkopu pro zeď). Celky na úrovni stratigrafických kroků jsou spojeny podle podobnosti funkce do hierarchicky vyšších celků - Stratigrafických komplexů L 1-x, které jsou dále slučovány do Komponent. Komponenty P 1-x v sobě obsahují datovací hledisko a zabírají široký časový interval dle úzu používaného archeologickou obcí. Ani pro označení Stratigrafických komplexů, ani pro označení Komponent není záměrně použito jako symbolu písmene K, které je v systému vyhrazeno pro tzv. korelační číslo. Tohoto čísla je třeba, jestliže každý z řezů obsahujících totožné vrstvy má své vlastní číslování vrstev, takže táž vrstva má na různých řezech různá čísla. Korelační číslo se používá jen ve speciálních případech u některých dokumentačních metod, v pražské archeologii má však již korelační číslo I< svůj zažitý význam (např. výzkumy L. Hrdličky, starší výzkumy J. Čihákové). Charakteristika vývoje nadloží v rámci celého referovaného výzkumu je pojednána na úrovni Komplexů L.

4. KOMENTÁŘ K TERÉNNÍ SITUACI

4.1. V rámci celého výzkumu byla pouze vstupní šachta s řezem 1 tak hluboká, že zasáhla podloží a nejstarší partii nadloží. Podloží je přemístěnou zvětralinou ordovického skalního podkladu Malé Strany. Materiál zvětralin ze svahů a elevací v okolí jádra Malé Strany byl po celé kvartérní období postupně transportován přívalovými dešti, gravitací a soliflukcí do nižších částí údolí a vytvořil zde ploché akumulace kuželovitých tvarů. Podložní vrstva jílovité hlíny se zrny zvětralých břidlic a křemenců je mladší součástí komplexů deluviálních sedimentů. Její povrch (kolem 188,3 m n. m.) považuje J. Zavřel vzhledem ke známým geologickým dokumentačním bodům v okolí za snížený, a to mladším antropogenním zásahem.

4.2. Souvrství nejstaršího nadložního komplexu L1 nasedalo mírně zvlněným rozhraním na podloží ve výškovém intervalu 188,38-188,26 m n. m. Nevýraznost rozhraní byla způsobena podobným složením obou komplexů, kdy podloží tvořily svahové hlíny světle šedohnědé, jílovité, tmavě šedě kroupnaté zvětralými zrny břidlic a okrově kroupnaté drobnými zrny křemenců a následný komplex L1 pak

Obr. 2. Řez 1 s vyznačením Stratigrafických komplexů L.

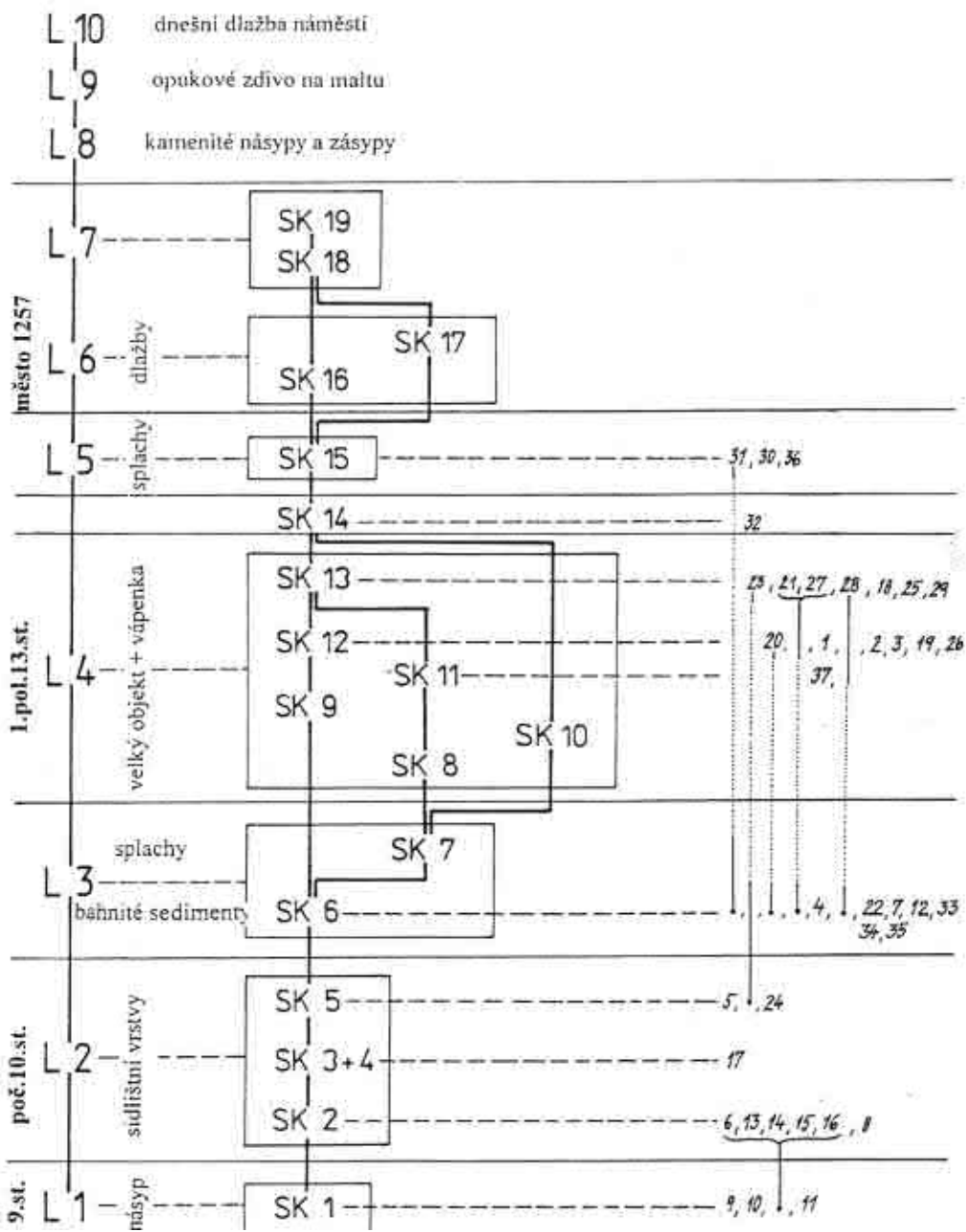
sestával z velmi tuhých vrstev přemístěných podložních svahových hlín, lišících se mezi sebou strukturou, množstvím a velikostí příměsí - křemencových a pískovcových kamenů, ojediněle uhlíků a velmi vzácně drobných pecek mazanice. Zejména u vrstvy 25 se na řezu projevilo chaotické uložení menších křemencových i jiných kamenů, podmiňující interpretaci souvrství L1 jako násypu převážně z místního vykopaného podložního materiálu. Nálezově bylo souvrství L1 velmi chudé, počet několika atypických střepů není adekvátní vynaloženému úsilí získat reprezentativní datovatelný soubor. V ploše zaujímal komplex L1 celý rozsah vstupní šachty, jejíž severní i jižní stěna opakovaly situaci dokumentovanou řezem 1 na východní stěně. Západní stěna šachty byla poškozena novověkými inženýrskými sítěmi. Pokračování násypu komplexu L1 směrem k V mimo vstupní šachtu se nepodařilo ověřit, neboť dno štoly, ražené ve vyšší nadmořské výšce než dno vstupní šachty, zůstalo 0,3 m nad povrchem násypu ve vstupní šachtě. Dutá pedologická sondýrka nebyla k dispozici, proto nebyla použita.

Povrch násypu komplexu L1 tvořila takřka vodorovná hranice na kótě 189,1 m n. m. Na základě nálezové situace (takřka vodorovný povrch) a časového intervalu mezi uložení komplexu L1 a následného komplexu L2 není vyloučeno poškození primárního stavu v souvislosti se vznikem sídlištního souvrství L2, a to snížením původního, dnes nám neznámého povrchu násypu L1 buď zahloubením plošně rozsáhlého objektu L2, nebo přímo plošnou raně mladohradištní planýrkou L2, která by na větší ploše přerušila původní souvislý nárůst stratigrafie, a pod jejímž dnem by zůstaly ve východní části dnešního náměstí dochovány zbytky staršího středohradištního stavu. K takovým zbytkům patří i vstupní šachtou zastížený 0,8 m vysoký relikt poměrně homogenního, kompaktního násypu blíže neurčitelného hliněného tělesa, o němž zatím nelze říci, zda vystupovalo nad tehdejší terén, či zda vyplňovalo nějakou širokou a mělkou depresi.

4.3. Následující komplex L 2 je tvořen souvrstvím typicky sídlištních, antropogenních vrstev (vrstvy 16-21 dokumentované v řezu 1, a částečně ještě zaznamenané mezi 7. a 8,5 metrem řezu 3 ve štole). Souvrství se člení do 3 poloh - SK2, SK3+4 a SK5, z nichž spodní obsahovala na své bázi černé uhlíky s drobnými peckami maza-

nice a menšími kousky strusky (vrstva 21), které pokračovaly přes celý severní profil, kde byly překryty křemencovými a diabasovými kameny. Souvrství SK2 přesahovalo ve všech směrech plochu vstupní šachty. Nelze vyloučit, že vzniklo na dně zahloubeného objektu, jak by nasvědčoval charakter vrstev 19-21. Z následujícího zákroku SK4 byl zastížen in situ dřevěný kůl vyzdvížený kopáči, z něhož zůstal 0,3 m

vysoký zbytek s rovnou bází místo špice, a v jeho blízkosti několik ležících prken. Nelze jednoznačně rozhodnout, zda ležatá dřeva jsou jen náhodný odpad či jsou zbytkem destruované místní stavby, čemuž by nasvědčoval i zahrocený kolík mezi ležatými dřevy, nalezený dle svědectví baňarů v ležaté poloze. Stratigraficky se dřevěné konstrukční prvky přibližně shodují se zahloubenou kúlovou jámou prořatou řezem 1 (vrstva 17), vyhloubenou v době označené SK3, jejíž funkce zanikla zasypaním v době SK4. Při vybírání zásypu objektu SK4 nebyl nalezen žádný dřevěný konstrukční prvek, její označení "kúlová jáma" je dáno zvyklostí podle tvaru a veli-

Obr. 3. Redukovaný vývojový diagram na úrovni Stratigrafických kroků SK a Stratigrafických komplexů L. Kurzívou čísla sáčků s nálezy.

Stáří komplexu L2 není jednoznačné díky malému počtu nálezů získaných přímo rozebíráním řezu. Intaktními nálezy jsou keramické zlomky často zdobené hřebenovou vlnicí na materiálu předcházejícím keramiku s kalichovitou profilací okraje. Takováto keramika mohla být vyrobena v 9. století. Jediný okrajový zlomek, vyzdvižený z kontejneru (sáček 23), který s největší pravděpodobností náleží vrstvě komplexu L2, přísluší k typu límcovitého okraje, používaného okolo přelomu 9. a 10. století.

4.4. Překvapením výzkumu byla přítomnost následně, 0,8m mocné polohy světle šedých náplavů SK6 komplexu L3 sestávající z 5 vrstev, z nichž vrstvy 12 a 15 měly

výraznou sedimentární strukturu, projevující se střídáním tenkých jílovitých a prachovitých vrstviček od 1 do 10 mm. Svrchní vrstva (11) obsahovala vysoké množství organických látek. Bahnitě sedimenty byly dokumentovány v řezu 1 a poté ve štole, kde se na 5. metru poněkud barevně změnily v šedohnědé prachovité bahno, do něhož se navíc dostala i příměs uhlíků.

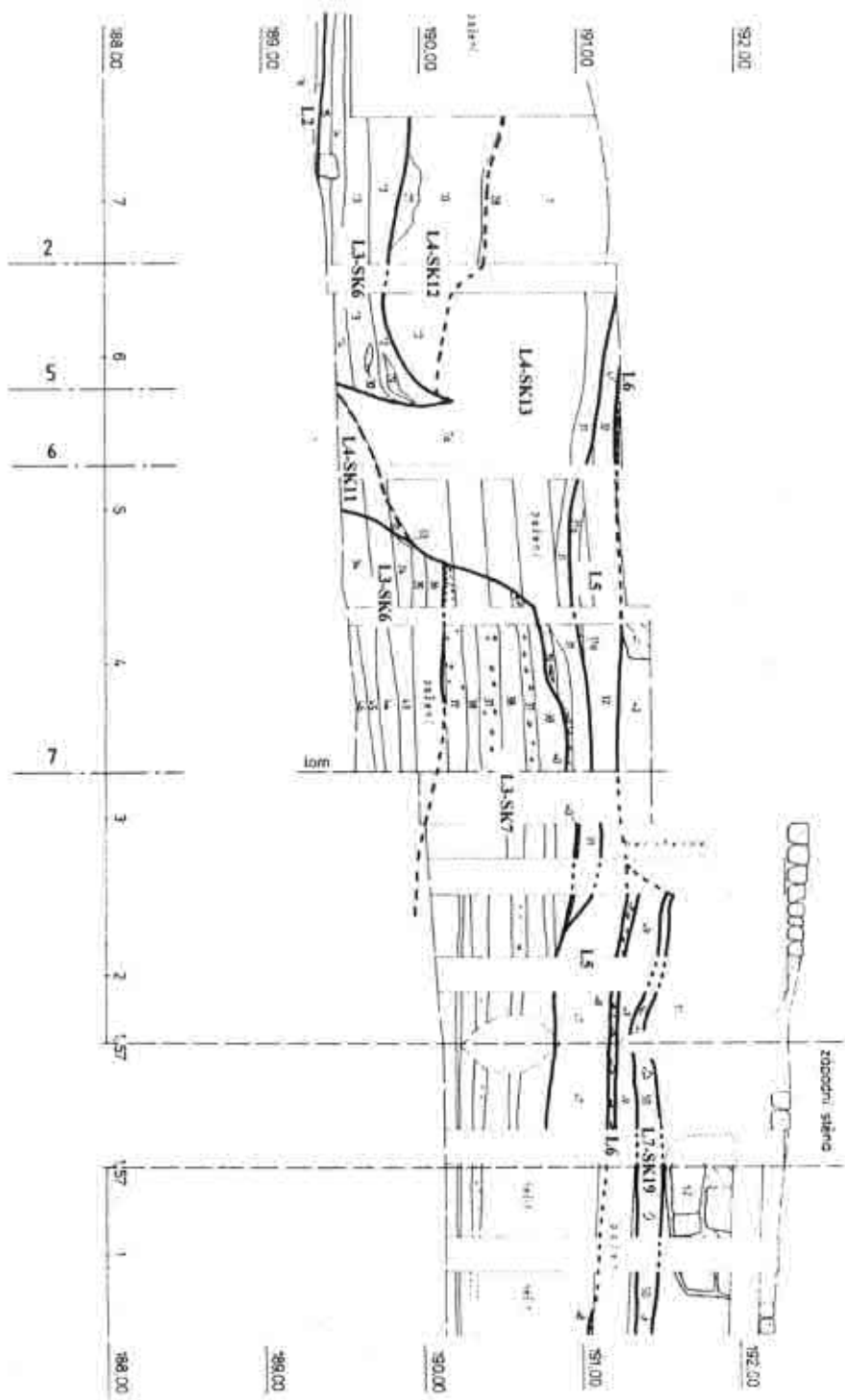
Keramické nálezy vyzdvižené z vrstev bahnitých sedimentů SK6 jsou velmi skromné, zdobené mladohradištní výzdobnou technikou.

Dno bahnitých sedimentů SK6 komplexu L3 je zastiženo v řezu 1 ve výšce 189,4 m n. m. a pak prvními dvěma raženými metry ve štole, kde dno sedimentů klesá k východu na 189,35 a mizí na 7. metru ve dnu štoly. Povrch bahnitých náplavů byl poškozen mladšími zásahy komplexu L4. Nejvyšší dochovaná úroveň sedimentů SK6 leží na kótě 190,2 m n. m. Na podobné kótě je výška povrchu bahnitých sedimentů na podélném řezu 3 ve stěně štoly, kde jsou usazeniny překryty následným souvrstvím splachů. Lze předpokládat, že splachy poloh SK7 komplexu L3 přirozeně překryly již konsolidované bahnitě sedimenty a že povrch těchto bahnitých sedimentů na kótě 190,16 je původní, nesnížený. Povrch konsolidovaných bahnitých sedimentů se v zastiženém úseku dlouhém 5 metrů velmi mírně skláněl k východu, mezi kótami 190,20-190,16 m nad mořem.

4.5. Na bahnitě sedimenty SK6 nasedá souvrství splachů SK7 komplexu L3, zastižené jen ve štole, a sestávající z opakujících se vrstev štěrků s pískem s ojedinělými většími opukovými kameny, pevně tmelených Fe oxidy (vrstvy 37), které se střídaly s šedými prachovitými mezivrstvami (vrstva 38). Jejich dochovaná mocnost 0,9 m zvýšila povrch terénu minimálně na kótu 191,0 m n. m. Směrem k východu se mezi ca 2. a 1. metrem řezu 3 povrch splachů SK7 snižuje. Souvrství splachů SK7 neposkytlo žádné nálezy, a proto je datovatelné jen datem *ante quem* stratigraficky následného objektu L4.

4.6. Vstupní šachta a západní část štoly zastihly souvrství o 7 vrstvách, které lze s vysokou pravděpodobností interpretovat jako zásepové vrstvy (SK12+13) většího objektu zapuštěného do bahnitých náplavů SK6 komplexu L3, při jehož hloubení byly svrchní splachy SK7 L3 beze stopy odstraněny. Objekt zaplněný SK12+13 komplexu L4 tak byl zapuštěn z úrovně minimálně 191,0 m n. m. Tvar objektu a jeho plošný rozsah nejsou zatím známy, archeologická dokumentace získala jen fragmenty řezů jeho výplně a dna. Doba, kdy byl objekt vyhlouben a používán, je ve vývojovém diagramu označena jako SK9. Dno bylo v některých částech ploché, jinde zprohýbané, v řezu 1 výrazně se svažující o 0,2 m k jihu (190,0-189,8) a v ře-

Obr. 4. Řez 3 s vyznačenými celky L. popř. SK.

zu 3 se svažující k východu (189,9-189,7). Jedině v řezu 1 byl zachován zbytek zcela svislé stěny 0,4 m, malým obloukem přecházející do dna, na ostatních řezech končí dno objektu širokým obloukem. Na základě charakteru a zásypu dna lze vyloučit, že by zastižený objekt SK9 byl obytnou polozemnicí. Západovýchodní rozměr přesahuje dosaženou délku ca 6 m, severojižní přesahuje rozměr šířky štoly 1,3 metru. Zahloubení objektu je v nejhlubším místě minimálně 1,2 metru.

Nečitelná situace je na východním konci zahloubeného objektu SK9, kde je situována jáma částečně vyplněná vápnem, jejíž doba funkce je označena jako SK8. Jáma je přibližně válcovitá o průměru ca 1,2 m. Jejího dna nebylo dosaženo, byla však hlubší než objekt SK9 a hlubší než 1,5 metru od tehdejšího povrchu. Nelze jednoznačně určit, zda oba objekty SK9 a SK8 spolu souvisely, neboť válcovitá jáma byla zapuštěna vně dna velkého plochého objektu SK9. Mezi oběma objekty však nezbyvá místo na stěnu mezi nimi a představě, že by fungovaly v součinnosti, brání vysoký, úzký zbytek z bahnitého sedimentu, který do výšky téměř 0,5 m oba objekty odděluje. Válcovitá jáma obsahovala zcela zvodnělý světle šedý bělavě kropenatý materiál hrubosti písku až šterku, interpretovaný J. Zavřelem jako vápno (vrstva 33). Část stěny válcovité jámy byla propálená ohněm do cihlově červena. V době funkce jámy s vápnem SK8 bylo její východní okolí zpevněno zahliněnými křemencovými a opukovými kameny (vrstva 40). Tato výrazná úprava povrchu schází přímo u okraje jámy a je zde vystřídána 0,5 m dlouhou a 0,08 m vysokou vrstvou uhlíků, proložených peckou propálené hlíny (vrstva 39).

Oba objekty jsou zasypány ve dvou fázích SK11+12 a SK13. Ve válcovité jámě

zůstala část vápenného materiálu (SK11), zatímco v plochem zapuštěném objektu SK9 byla nejdříve zasypána spodní část (SK12), vyhloubená do bahnitých sedimentů SK6, z níž se do zásypové vrstvy dostaly poměrně velké bloky bahnitých sedimentů, objevující se ve štole a na řezu 1 i na povrchu zásypu SK12 na kótě 190,4 m n. m. Zbývající prostor v jámách byl opět zaplněn heterogenním zásypem SK13, stejným jako spodní zásyp SK12. V obou je základem šedohnědá prachovitá až písčitá hlína s kusy zetlelého dřeva, s opukovými kameny 4-10 cm, ojedinělými říčními valouny a úlomky propálené hlíny. Identický zásyp SK13 vyplňuje jak objekt SK9, tak jámu SK8. Doba zániku zahloubených objektů SK8 a SK9 je dána početným keramickým souborem, jehož část byla získána vzorkováním řezů. Z těchto nálezů je zřejmý zánik objektu v době klasického zduřelého okraje.

4.7. Po zániku zahloubených objektů komplexu L4 překryla zdejší prostor druhá, mladší poloha přirozených splachů reprezentovaná souvrstvím tří vrstev komplexu L5. Jeho báze má pozvolný sklon k východu. Do prostoru štoly vstupuje stropem na 6. metru na výšce 191,25 m n. m. a klesá ve dvou širokých stupních. Úroveň prvního stupně činí 191,0-191,1 m n. m. na 2. metru řezu klesá vrstva na druhý stupeň ve výšce 190,8 m n. m. V řezu 1 ve vstupní šachtě se vrstva splachů neobjevuje. S největší pravděpodobností její báze směrem k západu stoupala vzhůru a byla při následné úpravě a nivelizaci zdejšího prostoru činností v době SK16 komplexu L6 odkopána. Keramika nalezená ve vrstvě 47 není mladší než polovina či 3. čtvrtina 13. století.

4.8. Na vrstvu splachů nanesených ve 13. století nasedají kamenité úpravy povrchu komplexu L6. Vzhledem k postupu práce v tunelu nemohl být dokumentován jejich souvislý průběh, ale jen fragmenty, vymezené prostory mezi výdřevou stropu štoly. Kamenitá úprava má dvě podoby, vztah mezi nimi však nezůstal dochován. Západní část kamenité úpravy - SK16 sestává z křemencového a opukového šterku, nasedajícího na dvě následné vrstvy písku. Přímo pod stropem štoly na 6. metru nasedá šterková úprava přímo na vrstvu splachu komplexu L5. Východní část kamenité úpravy - SK17 byla zastižena na V konci tunelu a ve druhé - východní šachtě. Na rozdíl od SK16 ji tvořily břidlicové zvětřalé úlomky a kameny nepříliš ulehlé. Stratigraficky mají obě polohy dlažeb obdobnou pozici, ale není doložena jejich současnost. Můžeme předpokládat, že dlažby komplexu L6 souvisí se vznikem nového královského města založeného roku 1257 a vznikly po tomto datu. S dlažbami je spojena větší úprava povrchu, spočívající v určité nivelizaci terénu na úrovni 191,4-191,2, které bylo na západním okraji zkoumané plochy dosaženo odkopáním plynule, se zvyšujících vrstev splachů komplexu L5.

4.9. Od úrovně 191,4-191,2 m n. m., která je s největší pravděpodobností úrovní povrchu raně gotického královského města, narostl do dnešních dnů povrch terénu o 1,4 m na západě a o 1,1 m na východě zkoumané plochy vrstvami komplexů L7+8. Dnešní povrch vozovky dosahuje na západě kóty 192,8 m n. m., na východě pak 192,2 m n. m. Na bázi městského nárůstu leží nedatovatelné silně písčité hlíny různé barvy SK18, na nichž byla na východním konci výzkumu dokumentována mocná staveništní vrstva 50 -SK19, která se velmi mírně svažovala a současně rozšiřovala směrem k východu - k prostoru, kde bezpochyby probíhala již od 14. století stavební činnost v areálu dnešního Valdštejnského paláce. Až 0,15 m silná vrstva malty a opukových štěpin je výrazným dokladem stavební aktivity, kterou však vzhledem k naprosté absenci nálezů nelze datovat blíže než do období gotiky. Na základě průběhu vrstvy 50 pod základy mladšího zdiva, které nemůže být mladší než barokní výstavba Valdštejnova paláce, předpokládám, že staveništní vrstva 50 je starší než renesanční výstavba.

Dnešní povrch - komplex L10, je zhruba neměnný od doby barokní výstavby paláce, jak dokládají výškové úrovně portálů barokních staveb v okolí Valdštejnského náměstí. Na dnešní úroveň byl od doby gotické stavby SK19, která zanechala po sobě výraznou staveništní vrstvu 50 s povrchem na kótě 191,5 m n. m., navýšen terén silnou vrstvou kamenitého násypu L8 heterogenní hlíny s peckami malty a množství kamenů.

4.10. Výzkum zastihl ve štole a ve V šachtě báze dvou opukových zdív na maltu, založených do kamenitých násypů komplexu L8. Západní z těchto zdí je založena na povrchu přirozených splachů komplexu L5, zbyl z ní však k dokumentaci jen malý fragment přímo pod stropem štoly. U východní ze zdí je zřejmé její mělké založení s bází na kótě 191,6 m n. m. do kamenitého násypu nad staveništní vrstvou č. 50. S největší pravděpodobností náleží zastižené zdi drobné parazitické zástavbě před bývalým honosným renesančním palácem pánů Trčků, kterou odstranil po vykoupení domů roku 1623 Albrecht z Valdštejna pro odhalení průčelí svého nově budovaného paláce. Od roku 1623 se zástavba prostoru náměstí neměnila.

5. NÁLEZY

5.1. Keramika

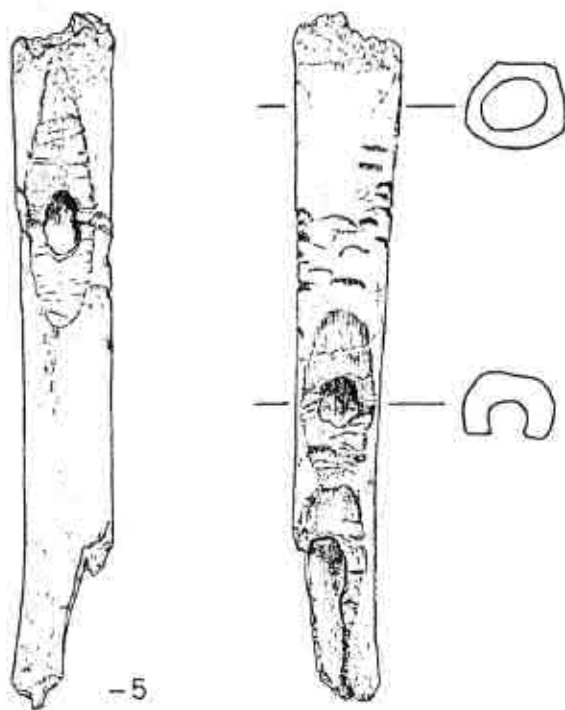
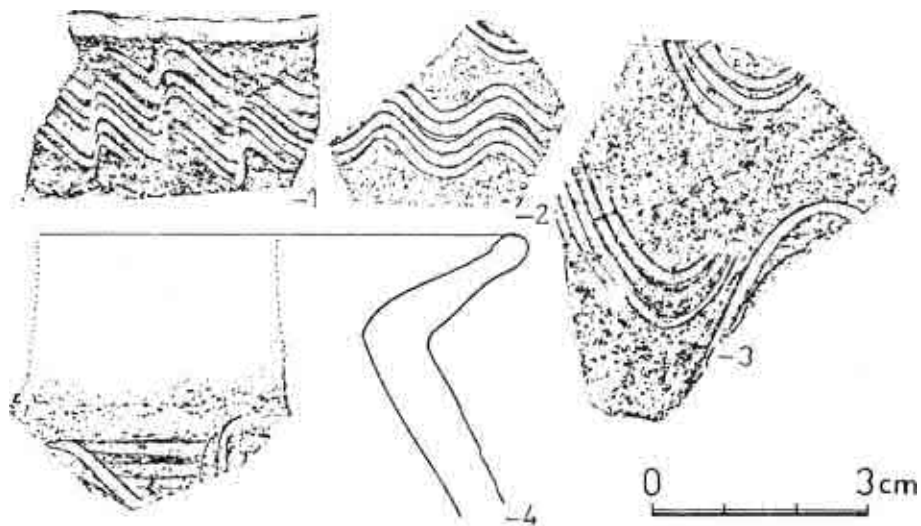
Tak jako na ostatních výzkumech sídlištních situací, tvoří keramika těžiště nálezového fondu. Celkem bylo nalezeno 247 keramických zlomků, mezi nimiž bylo rozlišeno 36 okrajových zlomků ústí a 55 zlomků zdobených těl nádob. Jak okraje ústí, tak zdobené zlomky byly kresebně dokumentovány a tvoří přílohu II k nálezové zprávě, kde jsou kresby na tabulkách v měřítku 1:1. Při evidenci nálezů je používán kód, v němž 21/97 je číslo výzkumu - následuje číslo sáčku - následuje číslo inventární v rámci sáčku.

Z celkového počtu nálezů jen malé procento 15% je jednoznačně přiřaditelné k zaměřeným vrstvám díky vyzdvížení z intaktní situace při vzorkování řezů - celkem 37 kusů, z toho 4 okraje (11%) a 11 zdobených (tj. 20%). Zbýlých 85% nálezů bylo získáno sběrem z kontejneru, přičemž nálezové okolnosti tvoří příslušný, právě těžený, interval stratigrafie.

Historicky nejzajímavější keramický soubor náleží nejspodnějším polohám SK1 a SK2. Z těchto dvou poloh bylo získáno dohromady 11 střepů, z nichž jen 1 pochází z intaktní situace SK1. Ten (21/97-11-1) je technologicky velmi starobylý, možná pravěký, světle šedý, zevně s bělavým přetahem, s velkými zrny ostřiva nezvyklého složení vystupujícími plasticky i opticky. Ostatní starobyle vyhlížející zlomky jsou již smíchány s nálezy z báze sídlištního horizontu L2 a byly získány sběrem. Mezi ně patří 21/97-6-b.č.- světle hnědý střep s hladkým povrchem, zevnitř světle šedý se stopami po hnětení prsty, na lomu s četným černým ostřivem vystupujícím opticky na povrch. Pak mezi starobylé zlomky náleží oba střepy sáčku 14, z nichž jeden s šedým hladkým vnějším povrchem a šedočerným vnitřním povrchem obsahuje v těstě slídu a na jeho povrchu prosvítá ostřivo jako kroupení. Druhý ze střepů sáčku 14 působí velmi archaicky - bělavě šedý, zevnitř světle šedý, s nezvykle četnou slídou různých velikostí, přičemž některé slídové lupínky jsou zachovány do velikostí 2 mm, jeho ostřivo vystupuje opticky na povrch, který je velmi drsný, suchý, ale přitom vizuálně hladký. Další z archaických střepů je zlomek 21/97-16-1, středně až tmavě šedý úlomek s poměrně hladkým povrchem, z něhož zevně občas vystupuje hrubozrné ostřivo jako menší hrbolky.

Sídlištní komplex L2 je datován intaktními nálezy registrovanými pod čísly sáčků 5,8 a 17. Střepy vyzdvížené při vzorkování nejstarší polohy L2 - SK2 jsou v sáčku 8. Oba střepy jsou slídnaté s hladkým vnějším povrchem, z nichž nezdobený střep bez čísla je typický pro dobu starší než konec 9. století a střep 8-1 se odlišuje vystupujícím ostřivem na vnitřní stěně, ale svým charakterem patrně náleží do téže doby. Nálezy ze svrchních poloh souvrství komplexu L2 (sáčky 5 a 17) také ještě postrádají typickou mladohradištní technologii keramiky s kalichovitým okrajem. Na malé ploše na začátku dna štol byl také narušen povrch komplexu L2, z tohoto zásahu by mohl pocházet okrajový zlomek 21/97-23-2, jehož technologie konce 9. století je v souladu s morfologií okraje límcovitého tvaru.

Přírodní sedimenty komplexu L3 neposkytly datovatelný soubor. Keramické nálezy vyzdvížené z vrstev bahnitých sedimentů SK6 jsou velmi skromné - viz

Obr. 5. Keramické zlomky 1,2 : komplexy L1+L2 (16-1, 6-2), zlomky 3,4 : povrch komplexu L2 (5-1, 23-2). 5 : torzo kostěné flétny.

sáčky 4, 22, 33 a 34. Okrajový zlomek jednoznačně náležející do SK6 není, k dispozici jsou jen 3 střípky (4-1, 33-1 a 33-3) zdobené mladohradištní výzdobnou technikou (tab. 7). Zarážející je drobný nezdobený zlomek těla vyzdvižený při vzorkování řezu 1, jenž se svým makroskopickým vzhledem neliší od zlomků s klasicky zduřelým okrajem. Hodnota keramického souboru i tohoto jediného, překvapivě mladého jevu je však natolik podprahová, že k dataci komplexu L3 nelze zaujmout žádné stanovisko. Jisté však je, že až do doby zániku a zasypaní následného objektu SK13 komplexu L4 v 1. pol. 13. století musel být objekt SK 13 nějakou dobu ve funkci a ještě předtím se usadila poloha splachů SK7 komplexu L3 na povrch bahnitých náplavů, v té době již konsolidovaný.

Náplní zbývajících fází stratigrafie pak jsou soubory buď více či méně běžných keramických zlomků 13. století.

5.2. Kovy

Z intaktních situací bahnitých sedimentů SK6 byla vyzdvižena železná ocílka (sáček 35, tabulka 11), jejíž interval používání přesahuje závěr středověku (BERANOVÁ 1988, 195).

Jiným předmětem v intaktním uložení byla silná bronzová tyčka oválného průměru, kterou stejně jako malý železný drátek nelze interpretovat.

5.3. Kostěné nástroje

Neobyčejným a ojedinělým nálezem je zlomek kostěné flétny, vyzdvižený při probírání kontejneru v době, kdy v něm byla zemina z poloh SK13 a SK12 ze zasypaní objektu z 1. poloviny 13. století a současně materiál z polohy bahnitých sedimentů SK6. Z téže hromady byl vyzdvižen i neinterpretovatelný kostěný hranolek.

6. ZHODNOCENÍ VÝZKUMU

Výzkum přinesl zásadní informace k vývoji východní části Valdštejnského náměstí. Torzovitost získaných poznatků, daná jednak dokumentací jen výřezu nadloží v trase štoly, jednak ztrátou konkrétních vazeb mezi jednotlivými vrstvami a nálezy, z nichž většina je získána probíráním vytěžené hlíny v kontejneru, však nechává řadu otázek otevřených a mnohou problematiku spíše navozuje než řeší.

6.1. Výzkum prokázal, že na západě sledované plochy, ve vstupní šachtě, jsou podloží světle šedé, tuhé svahové hlíny s povrchem na kótě 188,3 m n. m., přemístěná zvětralina ordovického skalního podkladu. Její povrch pokládá J. Zavřel za snížený, a to mladším antropogenním zásahem.

6.2. Nejstaršími stratigrafickými jednotkami jsou vrstvy komplexu LI - přemístěných podložních svahových hlín s křemencovými a pískovými kameny, vytvářející

0,8 m vysoký násyp, vzniklý dle keramiky před koncem 9. století. Účel násypu nelze zatím interpretovat, lze jen konstatovat, že pro pracné přemístění tak velké kubatury hutného materiálu museli mít obyvatelé 9.(?) století dobrý důvod. V násypu schází na dokumentované ploše šachty 2 x 2 m jakékoli stopy po dřevěch. Nepředpokládám, že by mohla zetlít beze stopy, pravděpodobněji je jejich absence primární. Pouze delší řez přes dnešní Valdštejnské náměstí může rozhodnout, zda násyp SK1 komplexu L1 vyčníval nad středohradištní terén a náležel nějaké stavbě (např. opevnění), případně terasové úpravě původně snad nevýhodně šikmého či zvýšení nízkého terénu, nebo byl jen nasypán do nějaké široké a mělké deprese. Současně násyp SK1 vypovídá svou vysokou podobností s intaktním podložním materiálem o výrazném zemním zásahu, který v 9.(?) století proběhl někde v blízkosti sledovaného místa, a který poskytl hmotu materiálu k přemístění. Skrovné nálezy ze souvrství násypu mohou tak být i starší než násyp sám. Ten je bezpečně datován až ante quem keramickými zlomky z následujícího celku - komplexu L2 před přelom 9. a 10. století. Dosud nelze ani rozhodnout, zda dochovaný povrch násypu je původní, nebo byl snížen dalším děním v místě.

6.3. Následující souvrství sídlištních vrstev komplexu L2 lze datovat na základě keramiky přibližně na přelom 9./ poč. 10. stol., kdy se ještě často uplatňuje výzdoba vlnicí provedená hřebenem. V té době bylo někde v okolí zpracováváno železo. Z jeho výroby zbylo větší množství drobné strusky, které se dostalo na bázi souvrství L2. Součástí souvrství byly i pozůstatky lehkých dřevěných staveb, z nichž se kromě zetlelého dřeva uchovala i spodní partie stojícího kůlu. Na základě ležícího zahroceného kolíku lze uvažovat o úmyslné demolici nějaké dřevěné konstrukce. Zda byla provázena i zemním zásahem - např. snížením terénu, nelze z malé sondy zodpovědět.

6.4. Neočekávaným nálezem v prostoru Valdštejnského náměstí je zjištění mocných bahnitých sedimentů, usazujících se ve stojaté vodě. Starobylý sídlištní horizont L2 patrně přelomu 9./10. století byl překryt sedimentačním bazénem, jehož původ a důvod jehož existence ve sledovaném prostoru je však nejasný. Pro dobu, ve schématu označenou jako SK6 komplexu L3, kdy se zde vytvářel 0,8 m vysoký nános bahnitých usazenin, musíme počítat s blíže neznámou překážkou východně od zastížených bahen. Tato překážka musela být nová, umělá a vysoká minimálně 190,2 m n. m., což je povrch sedimentů ve stojaté vodě, patrně původní. Úvahy o funkci močalovitého prostoru v osídleném areálu jsou zatím předčasné - není zatím zjištěno, zda vznik mokřiny byl záměrný či byl neúmyslným důsledkem nějaké výrazné změny v georeliéfu východního sousedství mokřiny (např. výstavba opevnění apod.). Existence přirozené deprese v této poloze (např. v místě plochého svahového sesuvu, či v okolí vývěru spodní vody) není dle J. Zavřela příliš pravděpodobná, ale nedá se zcela vyloučit. Nemáme však ani dostatek důkazů pro mínění, že starší dřevěné objekty byly situovány v místech umělé deprese. Zcela průkazné je pouze to, že zkoumaný prostor byl v určitém období po zániku dřevěných konstrukcí ca počátkem 10. stol. zaplaven vodou, ve které se ukládaly bahnitě sedimenty s organickou příměsí.

Datovat vznik a zanášení mokřiny se nepodařilo. Proto je zatím možné datovat ukládání bahnitých sedimentů jen širokým intervalem mezi poč. 10. stol. (dle datace sídlištního souvrství L2) a 1. pol. 13. století (datace zániku zahluobeného objektu L4).

6.5. Stejně jako bahnité sedimenty SK6 komplexu L3, i následné souvrství SK7 téhož komplexu L3 vzniklo přirozeným (přírodním) procesem. Mocné souvrství svahových štěrků, vysoké 0,9 m, zvýšilo úroveň na východě prostranství na kótu 191,0 m n. m. Povrch svahovin se s největší pravděpodobností svažoval od západu k východu. Totéž souvrství bylo prokázáno i na dnešní parcele Valdštejnského paláce výzkumem 17/97 v sondě VII (na 4. nádvoří) při výzkumu pro trafostanici, kde jeho úroveň dosáhla výšky 189,0 m n. m. při mocnosti 0,6 m. (TVRDIK - ČIHÁKOVÁ 1997) Stopy po starších bahnitých náplavech SK6, zastížené v prostoru náměstí, však v areálu paláce nalezeny nebyly. Referovaný výzkum na náměstí nepřinesl z polohy SK7 žádné nálezy.

6.6. Při hloubení dvou šachet a spojovací štoly bylo zastíženo několik poloh vzniklých působením geologických procesů, které charakterizoval J.Zavřel. Všechna souvrství včetně stratigraficky nejstarších poloh patří nejmladšímu holocénu. Nejmladšími geologickými polohami jsou štěrky, písky a silty, opět transportované v deštivých obdobích středověku z výše položených částí malostranské kotliny (viz komplex L3 a L5). Tyto sedimenty různého stáří jsou pro nižší partie Malé Strany typické. Z dochovaných stratografií víme, že ukládání redeponovaných zvětralin začalo v některých částech Malé Strany již v 10. století a vrchol těchto přírodních pochodů, sledovatelných na většině území, pak nastal v 2. polovině 13. století (ZAVŘEL, v tisku).

6.7. Velký plochý zahluobený objekt SK9 zastíženo v Z šachtě i ve štole, spolu s válcovitou jámou SK8 ve štole, která možná souvisela s využíváním vápna, doplňuje představu, podle níž sloužil v románské době prostor okolí dnešního náměstí jako výrobní zázemí. Vedle blíže neinterpretovatelných pecí v sondě VII výzkumu 17/97 ve Valdštejnském paláci by se k němu řadily i pece zaznamenané v zahradě čp. 162/III blízkého Ledeburského paláce, autorem výzkumu interpretované jako hrnčířské (OMELKA 1996). Zánik objektů v ploše dnešního náměstí proběhl v době používání keramiky s klasickým zduřelým okrajem, v téže době zanikly i pece v areálu Valdštejnského paláce.

6.8. Po zasypání řemeslných (?) objektů se opět nanesl na zkoumaný prostor splach, v grafickém systému lokality označený jako SK15 komplexu L5. Datován je dvěma malými zlomky nezdobených těl nádoby (sáček 36), které lze dle síly stěny, barevnosti, struktury lomu a jiných indicií přiřadit ke keramice typické v pražském prostředí přibližně pro 3. čtvrtinu 13. století. Tyto dva střepty patrně dokládají uvolnění svahu krátce po právním aktu založení města v roce 1257 a rozšiřují tak počet malostranských lokalit, postižených po lokaci města závalem svahových hlín.

6.9. Krátce po nánosů splachu SK15 ve 2. pol. 13. stol. je prostor opět využit k sídlení. Pravděpodobně byla provedena určitá nivelizace na úrovni 191,2-191,4, při které byla v západní části odkopána i k západu se zvedající vrstva splachu 2. pol.

13. století a na vzniklou plochu byla patrně položeny dlažby (vrstvy 4+48), s jistou pravděpodobností náležející městu 13. století. Nepříliš dlouho po jejich položení dochází ve východním sousedství zkoumané plochy ke stavební aktivitě. Vrstva staveništního odpadu s maltou (vrstva 50), zastižená ve východní šachtě, dokumentuje výstavbu gotické zděné stavby z opuky a malty. Bohužel ji nelze datovat blíže a nemůžeme tak eventuálně přispět k charakteristice vzhledu dvorce, který měl stát v areálu dnešního Valdštejnského paláce. Tento dvorec je v písemných pramenech zmíněn k roku 1278 pokračovatelem Kosmovým jako dům notáře zbraslavského, v roce 1287 pak prodaný proboštem a kapitulou kostela pražského opatovi litomyšlskému a konventu (VILÍMKOVÁ 1968, 5).

6.10. Od úrovně 191,4 m n. m., s největší pravděpodobností náležející povrchu raně gotického města krátce po polovině 13. století, se terén navýšil do doby výstavby gotického kamenného objektu na východě plochy o 0,15 m. Zbytek nárůstu, který činil něco přes 1 m, vznikl kamenitou navážkou. Jejím nasypáním dosáhl prostor náměstí dnešní výšky 192,8 m n. m. již na počátku renesančního období, neboť do ní byly zapuštěny základy měšťanských domů, zbořených nejspíše v roce 1623.

6.11. Mimo historicko - urbanistické závěry přinesl výzkum i rozšíření fondu nálezů hmotné kultury raného a vrcholného středověku. Vedle běžného keramického střepového materiálu, jehož základní funkcí je datovat situace, byla in situ nalezena železná ocílka, která se dostala do bahnitých usazenin komplexu L3. Nález bronzové(?) tyčky pochází z vrstvy 32 - splachu, který na počátku 2. poloviny 13. století zanesl zdejší prostor.

Naprosto výjimečným nálezem je však torzo kostěné flétny, objevené v kontejneru (sáček 27) při probírání zeminy z poloh SK 13 a SK 12 (dvě fáze zásypu objektu komplexu L4) z 1. pol. 13. stol. a z bahnitých usazenin SK6 komplexu L3. V českém i středoevropském prostředí je tento nález z 11. až počátku 13. století unikátem. Třebaže referovaný výzkum byl malý svým rozsahem i možnostmi, výrazně obohatil naše znalosti o vývoji při SV okraji Malé Strany. Jeho analýza současně otevřela mnohé další problémy, které může zodpovědět jen výzkum, jenž by získal v prostoru náměstí dlouhý Z-V řez celou mocností nadloží, a současně nastínila základní strategii pro jeho vedení.

Souhrnný popis vrstev

- 1) dlažba náměstí
- 2) novověký násyp s maltou
- 3) narezle hnědá písčitá hlína s drobnými uhlíky
- 4) křemencový a pískovcový štěrk, úprava povrchu - dlažba
- 5) nazelenale šedý písek - podklad
- 6) šedý písek s příměsí organických látek
- 7) tmavě šedá až šedočerná prachovitá a písčitá hlína s hojnou příměsí organických látek, několik opukových kamenů, až 10cm, ojediněle říční valouny, heterogenní, ojediněle pecky popela, vypálené opukové kameny - asi násyp
- 8) našedlé okrová jílovitá hlína

- 9) šedohnědá jílovitá hlína s org. příměsí ojediněle opukové kameny a říční valouny, 1 pecka popela, ojediněle drobné pecky mazanice a kousky zvětralé břidlice, heterogenní
- 10) tmavě šedohnědá písčitá až prachovitá hlína s kusy zetlelého dřeva, hojnými křemencovými a opukovými kameny od 4cm, ojedinělé říční valouny a pecky propálené hlíny, heterogení
- 11) uhlíky
- 11) světle šedý náplav s mírným okrovým nádechem, silná příměs organických látek
- 12) souvislosti tenkých jílovitých a prachovitých vrstviček od lmm do lem, výrazná sedimentární struktura
- 13) jako vrstva 11 - sediment stojaté vody
- 14) světle šedohnědý prachovitý náplav
- 15) jako vrstva 12
- 16) souvislá vrstva tmavě hnědého rozloženého dřeva, na povrchu bělavá vysrážená krusta, ojedinělé břidli. opuk a křemene, kameny
- 17) výplň kúlové jamky - ztrouchnivělé dřeva s vivianitem
- 19) šedohnědá prachovitá hlína s příměsí dřeva
- 20) světle šedá lesklá jílovitá hlína
- 21) báze výplně objektu či polohy, černé uhlíky s drobnými peckami mazanice a drobnou struskou, vrstva pokračuje přes celý severní profil, nad ní jsou křemencové a diabasové kameny
- 22) zahliněné drobnější křemencové kameny
- 23) jílovitá hlína s hojnou příměsí převážně křemencových i pískovcových kamenů, oj. uhlíky a 1 pecka mazanice
- 24) křemencové kameny v tuhé světle hnědošedé jílovité hlíně
- 25) světle hnědošedá jílovitá hlína s menšími křemencovými i jinými kameny chaoticky uloženými - násyp ?
- 26) podloží : světle šedohnědá jílovitá hlína, tmavě šedě kropenatá (zvětralá zrna břidlice) a okrově kropenatá (drobná zrna křemenců), svahové hlíny
- 27) světle okrově šedá prachovitá hlína, bez příměsí - sediment?
- 28) stříbřitě šedé prachovité bahno s drobnými uhlíky - sediment
- + 30)29) čocky sedimentárních písků a šterků, vodorovně uložené placičky opuky ve větší čočce
- 31) šedá, slabě lesklá prachovitá hlína s organickou příměsí, drobné uhlíky
- 32) rezavě hnědá prachovitá hlína s rezavými záteky, ojedinělé opukové kameny, na povrchu drobné opukovké kameny a jedna pecka malty - splach
- 33) světle šedý bělavě kropenatý úplně zvodnělý písek až šterků, na východě je dno objektu propáleno - vápenka ?
- 34) šedé až šedohnědé prachovité bahno s organickou příměsí, slabě lesklé, při dně velké uhlíky
- 35) šedohnědá prachovitá hlína se zbytky ztrouchnivělého dřeva a uhlíky, mazlavá
- 36) jako vrstva 34
- 37) splachové břidlicné šterky s pískem, ojedinělé větší opukové kameny, pevně tmeleno Fe oxidy - splach
- 38) šedé prachovité mezivrstvičky - splach
- 39) černé mazlavé uhlíky s peckou vypálené hlíny
- 40) zahliněné křemencové a opukové kameny - úprava povrchu
- 41) opukové zdivo na maltu, náznak líce?
- 42) šedá heterogenní hlína s peckami malty a zlomky břidlicových kamenů
- 43) šedý hrubý zahliněný písek s nahodilými opukovými kaménky do 1 cm s nahodilými uhlíky
- 44) jako vrstva 36, jen o málo světlejší
- 45) jako spodní část vrstva 34 s uhlíky
- 46) šedohnědé prachovité bahno s organ. zbytky a nahodilými uhlíky
- 47) pravděpodobně svahová hlína s již častou atropogenní příměsí, narezle šedá až hnědá prachovitá hlína s drobnými opukovými kameny a uhlíky do 1 cm
- 48) nepřiliš pevná úprava povrchu, břidlicové zvětralé úlomky a kameny převažují
- 49) nazelenalé šedý písek až písčitá hlína, bez příměsí
- 50) souvislá vrstva malty s opukovými štěpinami - stavební úroveň ?
- 51) kamenitý násyp
- 52) opukové zdivo na maltu
- 53) propálená stěna objektu

- BERANOVÁ, M. 1988: Slované. Praha.
- ČIHÁKOVÁ, J. - J. ZAVŘEL 1998: Praha 1-Malá Strana, Valdštejské náměstí p.č. 1012 - NZ o archeologickém výzkumu POPP 21/97. Archiv ARÚ AVČR čj. 2800/98.
- OMELKA, M. 1996: Praha 1 -Malá Strana, Valdštejské nám. čp. 162/III-NZ o archeologickém výzkumu PÚPP č. 7/94. Archiv PÚPP.
- TVRDIK, R. - J. ČIHÁKOVÁ 1997: Praha 1 - Malá Strana, Valdštejské nám. čp. 17/III (Valdšt. palác) výzkum PÚPP č. 17/97. Zpráva pro investora, archiv KDM.
- VILÍMKOVA M. 1968: Dějiny budovy čp. 17/III (Valdštejský palác). Pasportizace SÚRPMO, 1-86.
- ZAVŘEL, J. v tisku: Geologické a morfologické poměry malostranské kotliny a jejich vliv na počátky osídlování tohoto území. Neupubl. rukopis připravený k tisku.

NEUE ARCHÄOLOGISCHE ERKENNTNISSE ÜBER DEN RAUM DES VALDŠTEJNSKÝ PLATZES

Der Aufsatz widmet sich einer kleinen Grabung bei der Rekonstruktion einer Kanalisation, das ganz neue Informationen über den Wandel der Funktion des Ostteils des heutigen Platzes im Frühmittelalter ermöglicht. Bei der Reparatur wurde im Westen ein mehr als 5 m tiefer Eingangsschacht gelegt und von da aus ein 8,5 m langer Tunnel geschlagen. Im Westeingang der Grube konnte ein vollständiger Schnitt durch die Schichten und die oberen Schichten des Untergrundes gewonnen werden, der Ostschacht war zu seicht. Die Möglichkeiten der Grabung in der Stolle waren durch die Ausmaße des Tunnels vorgegeben, der die relativ jungen Situationen durchtrat, während der untere über 1 m starke Teil mit den Schichten aus dem 9.-10. Jahrhundert unter dem Tunnelboden unversehrt blieb.

Das Niveau des Untergrundes aus ordovikischem Verwitterungsgestein der Kleinseite ist wahrscheinlich künstlich herabgesetzt worden. Das älteste Objekt L1 aus einer Folge von Aufschüttung des ausgehobenen Untergrundmaterials ist auf der ganzen Fläche des Westschachts (2 x 2 m) 0,8 m hoch erhalten. Die meisten der ganz wenigen Funde aus diesem Objekt stammen meistens aus der Zeit vor dem Ende des 9. Jahrhunderts. In der Aufschüttung fehlen Spuren von Holz, die zu dieser Zeit ansonsten üblicher Bestandteil der Erdholzmauern sind. Nur ein längerer Schnitt durch den Valdštejský Platz könnte entscheiden, ob der Komplex L1 über den mittelburgwallzeitlichen Schichten lag und Bestandteil eines Baus (z. B. Befestigungsmauer), evtl. der Terrassen war, oder nur zur Begradigung etwa einer flachen und breiten Bodensenke aufgeschüttet wurde. Gleichzeitig dürfte der Komplex L1 aber einen großen Bodeneingriff in der Nähe der Grabungsstelle belegen, der im 9. Jahrhundert umfangreiches Untergrundmaterial geboten haben wird.

Vorerst kann noch nicht entschieden werden, ob die erhaltene waagrechte Oberfläche der Aufschüttung L1 (189,1 m) oder nach einem weiteren Eingriff an der Wende zum 10. Jahrhundert entstanden ist, als sich hier Siedlungsschichten mit Belegen für Eisenverarbeitung und Spuren leichter wohl absichtlich demolierter Holzbauten in der jüngsten Schicht.

Der Siedlungshorizont des Komplexes L2 wurde von einem Sedimentationsbecken bedeckt, dessen Ursprung unklar ist. Zur im Entwicklungsdiagramm als stratigraphischer Komplex L3 bezeichneten Zeit setzten sich hier in stehendem Wasser eine 0,8 m dicke Schlammschicht ab. Vorerst läßt sich noch nicht sagen, ob sie absichtlich entstanden war oder nur als Folge der Bautätigkeiten in der Umgebung (z. B. Bau der Befestigungsanlage). In dieser Zeit muß mit einem künstlichen Hinderniß östlich des festgestellten Schlammes mit einer Höhe von mindesten 190,2 m ü.M. gerechnet werden. Der Schlamm wird *post quem* durch den Komplex L2 (10. Jahrhundert) und *ante quem* durch die Zerstörung des Grubenobjekts durch Objekt L4 in der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts datiert. Das Objekt des Komplexes L4 ist ein großflächiges Grubenobjekt mit einer kreisförmigen mit Kalk ausgefüllten Grube an der Außenseite.

In der Jungburgwallzeit ist diese Stelle mehrere Mal von Erdmaterial von den Abhängen des Hradschin überschwemmt worden, und zwar nach dem Untergang des Schlammbeckens L3 noch vor dem Bau des „Grubenhauses“ L4 als auch nach dem Untergang des Komplexes L4, als die Fläche des heutigen Platzes offenbar nach der Stadtgründung 1257 zugeschüttet wurde. Das Bodenniveau der gotischen Stadt liegt auf einer Ebene von 191,4 m, bis zur Zeit des Ausbaus des gotischen Steinhauses

in östlicher Nachbarschaft konnte der Boden um 0,15 m anwachsen. Zwischen dem heutigen Bodenniveau 192,8 m liegt noch eine mehr als 1 m hohe Steinaufschüttung, die kurzfristig spätestens in der Renaissancezeit entstanden sein muß, da die Fundamente der spätestens 1623 abgerissenen Bürgerhäuser darin eingetieft sind.

Einzigartig ist der Fund des Fragments einer Flöte aus dem Knochen eines großen Säugetiers aus dem 11. bis 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts.

ARCHAEOLOGICA PRAGENSIA

ARCHEOLOGICKÝ SBORNÍK
MUZEA
HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

14

1998
